

# Mordet på Tha Thu Thâu

Frågan om mordet på den kände vietnamesiska trotskisten Ta Thu Thâu och omständigheterna kring detta nämns kortfattat i Stig Erikssons artikel om trotskismen i Vietnam. Att stalinister var ansvariga för dådet råder det idag ingen tvivel om, men det finns inte tillräckligt med fakta för att avgöra på vilken nivå beslutet togs. Den vietnamesiske kommunistledaren Ho Chi Minh utfrågades vid några tillfällen om saken och hans svävande svar redovisas i följande artikel, som är översatt från boken *The Revolution Defamed – A Documentary History of Vietnamese Trotskyism* (sammanställd av Al Richardson). Översättningen utförd av Stig Eriksson.

## Tre intervjuer med Ho Chi Minh om Tha Thu Thâus död

1946 kom Ho Chi Minh till Frankrike för att förhandla om Vietminhs framtida status i förhållande till den franska regeringen. Vi trotskister och våra sympatisörer gavs tillfälle att ställa frågor till honom om Ta Thu Thâus död. Tre intervjuer med Ho Chi Minh gjordes av våra medlemmar och vänner.

1) Den första intervjun gjordes av historikern och författaren Daniel Guérin, en vän till den unge Ta Thu Thâu på 30-talet. Daniel Guérin återgav de väsentliga punkterna i sin bok *Au service des colonisés* (publicerad av förlaget Minuite i Paris):

Under hans vistelse i Paris 1946 hade jag en lång diskussion med Ho Chi Minh. Men glädjen över att med honom högtidlighålla hans lands befrielse förmörkades inte bara av våra ideologiska meningsskiljaktigheter, utan också av minnet av Ta Thu Thâu. Alltför nitiska stalinister i hans omgivning hade mördat det tidigare kommunalrådet i Saigon för hans "trotskism". "Det var en stor patriot och vi sörjde honom", sade Ho Chi Minh med en känsla som inte var hycklad. Men tillade genast i bestämd ton: "... alla de som inte följer den linje som utstakats av mig kommer att krossas".

2) Den andra intervjun ägde rum med vår kamrat Rodolphe Prager, en av ledarna för PCI, den franska sektionen av Fjärde Internationalen. Ett sammandrag publicerades i *La Vérité*, 19 juli 1946 under rubriken *Vem dödade Ta Thu Thâu?*. Det återfinns också i *Quatrième Internationale* (augusti-september 1946) med titeln *Indokina – mordet på Ta Thu Thâu*.

Fyrtio år har gått. Vi frågade Prager vad han idag tycker om intervjun, och vad han anser om Ho Chi Minhs ansvar för mordet. Vi fick följande svar från honom:

Under juli 1946 höll Ho Chi Minh en presskonferens på ett hotell i Paris. Han lade fram sin syn på hur Indokina skulle integreras i den Franska Unionen. Jag väntade på honom utanför konferenssalen för att kunna få ett samtal med honom, och presenterade mig som medlem i PCI:s sekretariat. Jag frågade honom om han kunde kasta något ljus över Ta Thu Thâus död, som hade berört oss alla djupt. Han svarade att han "verkligen beklagade hans försvinnande", eftersom Ta Thu Thâu varit "en obändig revolutionär". Han hade ingen information om omständigheterna kring hans död, då situationen i landet var bekymmersam och okontrollerbar.

## Den nödvändiga utrotningen av trotskisterna

Viss information som kom från Vietnam vid den här tidpunkten gjorde gällande att Vietminh organiserade mord på trotskister över hela Vietnam. Men vi saknade direkt information från trotskistiska källor i Indokina, eftersom kontakterna hade brutits. Då vi saknade säkra bevis för stalinisternas agerande, hade vi olika teorier och vi föreslog för Vietminh-representanter att en undersökningskommission skulle tillsättas, med representanter för den franska och indokinesiska arbetarrörelsen, och som skulle klargöra frågan. Men alla våra ansträngningar var förgäves.

Under de kommande åren erhöll vi rapporter från trotskister i Vietnam och från kamrater som lyckades ta sig tillbaka till Paris, som t ex Lu Sanh Han, Trieu Son och Lang Tu Van. De bekräftade alla våra farhågor och klargjorde stalinisternas ansvar för dåden.

Idag vet vi att de som gav order om dessa avrättningar var kända namn inom det vietnamesiska kommunistpartiet, och att det faktum att avrättningarna samtidigt ägde rum över hela landet visade att det var en iscensatt aktion under partiets ledning. Hur som helst, dessa aktioner återfinns i en officiell publikation på vietnamesiska, *Augustirevolutionen*, som gavs ut 1960 och som på ett odramatiskt sätt nämner den utrotning av trotskister som ägde rum i flera av landets provinser.

Det vore farligt och inte särskilt trovärdigt att bortse från Ho Chi Minhs personliga ansvar för dessa brott, med tanke på hans smutskastningskampanj mot trotskisterna, vilka han benämnde som ”spioner och kriminella” (uttryckt t ex i hans tre brev från Peking). Redan 1939 talade han, i sitt *fjärde brev från Peking*, om nödvändigheten att ”*politiskt utrota* (tiêu diệt)” trotskisterna. Från politisk utrotning till fysisk utrotning är steget inte långt.

3) Den tredje intervjun ägde rum mellan Ho Chi Minh och Hoang Don Tri, i sällskap med hans kamrat Le Van. Hoang Don Tri, en ingenjör från École centrale i Paris, var bror till Hoang Don Van, f d arbetsminister i Vietminhs Provisoriska Regering 1945 i Nam Bo. Han var bland de första intellektuella, som, tillsammans med Trân Duc Tao, Hoàng Xuân m fl, bildade ledarskapet för Generaldelegationen för vietnameser i Frankrike (Tông Uy-ban Dai Diên Việt kiều tại Pháp) i Paris 1944-45, och som upplöstes av franska regeringen (efter ett dekret 19 oktober 1945) på grund av dess kamp för Vietnams oberoende. Eftersom Hoang Don Tri, i likhet med Le Van, upphörde med politisk aktivitet för länge sedan, kan hans vittnesmål ses som utan politiska motiv:

1946, när Ho Chi Minh kom till Frankrike, anhöll jag om en intervju med honom i mina kamraters namn. Åtföljd av kamrat Le Van visades jag in i ett rum. Ho Chi Minh satt bakom ett bord, skyddad av Captain X, förmodligen en livvakt. På bordet fanns ett gult paket cigaretter och ett fat med stora äpplen. Vi mottogs under god stämning och Ho skrattade. Hans popularitet var i allmänhet stor bland vietnameser, och hyllningsrop mötte honom var han än framträdde offentligt. Även om jag inte samtyckte med honom politiskt, hyste jag stor respekt för honom. Jag identifierade honom inte direkt med de som applåderade Moskva-rättegångarna och som spottade på Stalins offer. Efter lite småprat om ditt och datt ställde jag den skarpa fråga som var den egentliga orsaken till intervjun.

*Min fråga:* ”Herr President, jag är en anhängare till Ta Thu Thâu. Det var den finaste man jag mött. Han älskade det vietnamesiska folket över allt annat, och i synnerhet de fattiga och utsugna klasserna. *Varför har han dödats, och av vem?*”

*Ho Chi Minh* (efter en stunds förvåning, eftersom ingen vietnames frågat honom om detta; tände han en cigarett, och svarade): *Ta Thuc Thâu?* (Ho kallade honom Thuc istället för Thu – varför vet jag inte) ”Ja, det var en fin man, men han dödades *av misstag* (*bi giêt lâm*). Men varför denna fråga? Varför inrikta sig på en enda person när så många tvingas sätta livet till i dessa svåra tider? Varför utså misstro och split bland vårt kämpande folk?”

*Jag:* ”Herr President, Tha Thu Thâu var inte en enskild person. Han representerade en politisk rörelse, en idé om folkets liv och kamp som omfattades av tusentals andra. Hans död, och de mystiska omständigheterna kring denna, har skapat tvivel och misstankar. Om er regering inte har något med hans död att skaffa, så borde det ligga i ert intresse att bringa klarhet i frågan. Det skulle öka er prestige och ena folket i kampen för frihet. Det är tvivel som splittrar, inte klarhet.”

*Ho Chi Minh* (otvivelaktigt mer van att bli applåderad och uppskattad, verkade tagen av mina ”oförskämda” ord. Han tog några bloss på cigarettens): ”Ni är unga och sekteristiska.”

*Jag: "Nej, herr President, vi är inga sekterister. Det var faktiskt vi som tog initiativ till att bilda Generaldelegationen för vietnameser i Frankrike (Tông Uy-ban Dai Dién Viêt kiêu tai Phap) som förde samman alla vietnameser i Frankrike. Och det är å alla dessas vägnar som vi kräver att en undersökningskommitté upprättas, med stöd från er regering, för att få klarhet i vem som bär ansvaret för Ta Thu Thâu's och hans kamraters död."*

Ho Chi Minh (utan att ge något klart svar, och utan löften åt det ena eller andra hållet, överräckte han mig ett stort äpple...).

*21 maj, 1996*

*Fastän det numera är allmänt accepterat att stalinisterna bar ansvaret för mordet på Ta Thu Thâu, är de exakta omständigheterna kring dådet ännu oklara, liksom på vilken nivå beslutet att eliminera honom togs.*

### **Litteraturtips**

#### **Böcker:**

*The Revolution Defamed – A Documentary History of Vietnamese Trotskyism, Edited and Annotated by Al Richardson, Socialist Platform LTD 2003*

*Ngo Van: Revolutionaries They Could Not Break – The Fight for The Fourth International In Indochina 1930-1945, Index Books 1995*

#### **Övrigt:**

Tidskriften *Revolutionary History*, Vol 3 No 2 Autumn 1990, med underrubriken *Vietnam – Workers' Revolution and National Independence*, innehåller en hel del dokumentariskt material om den vietnamesiska trotskismen. Hela tidskriftsnumret finns tillgängligt på Internet, se <http://www.revolutionary-history.co.uk/backissu.htm>